

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет Обліку та аудиту
Кафедра обліку у виробничій сфері

Міждисциплінарна курсова робота з бухгалтерського обліку
на тему:

Облік та аудит готової продукції підприємства

Виконав:

студент 5 курсу, ОПДм-11 групи
напряму підготовки:
облік та аудит у промисловості

Кушнір Т.А.

Керівник:

к.е.н., доц. Шевчук О.А.

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

_____

_____

_____

(підпис) (прізвище та ініціал)

Тернопіль 2016

Зміст

Вступ

1. Поняття про готову продукцію, її оцінка та завдання обліку.
2. Облік випуску та реалізація готової продукції.
3. Відображення операцій з реалізації продукції в системі рахунків бухгалтерського обліку.
4. Аудит готової продукції на підприємстві.
5. Шляхи удосконалення обліку готової продукції.

Висновки

Список використаних джерел

Вступ

Діяльність кожного господарюючого суб'єкта у сучасних умовах є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, які зацікавлені у позитивних результатах його функціонування. Успішна діяльність кожного з них полягає у підвищенні рівня економічної ефективності виробництва продукції.

Результатом діяльності будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг. Адже саме завдяки цьому вони і отримують свій основний прибуток. Тому тема обліку готової продукції та її правильного відображення в обліку є актуальною.

Поліпшення організації обліку готової продукції є основним способом досягнення соціальної та економічної ефективності діяльності підприємства.

Облік готової продукції є важливою темою для розгляду і її актуальність полягає в тому, що всі виробничі підприємства виготовляють певну продукцію, яка є об'єктом ведення бухгалтерського обліку.

У економічно складний для України час держава повинна підтримувати виробників продукції, особливо, якщо підприємство виготовляє якусь нову продукцію, стимулювати підприємства до більшого розширення, надавати пільги і зменшувати податковий тиск.

Мета даної курсової роботи полягає в поглибленому вивченні обліку та реалізації готової продукції, її порівняння та співставлення теорії з практикою.

Мета дослідження – визначити поняття, умови, методи обліку готової продукції на підприємстві.

Предмет дослідження – ведення бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес обліку готової на підприємстві.

В даній курсовій роботі будуть висвітлені такі питання:

- поняття та класифікація готової продукції;
- порядок формування пакісної вартості готової продукції;
- нормативно-законодавча база з обліку готової продукції та її реалізації;
- документування господарських операцій з руху готової продукції;
- синтетичний та аналітичний облік готової продукції та її реалізації;
- облік надходження готової продукції;
- облік реалізації готової продукції;
- порядок відображення у звітності готової продукції.

Значним внеском до розвитку уявлень про готову продукцію є праці провідних вітчизняних вчених як Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича, С.Ф. Голова, В.І. Єфименка. [7]

Сутність проблеми обліку надходження виробничих запасів та формування їх собівартості здобули своє відображення у працях Білухи Т.М., Завгороднього В.Л, та багато інших.[3]

1. **Поняття про готову продукцію, її оцінка та завдання обліку**

Готовою продукцією вважаються конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику [4]. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», готова продукція належить до запасів.

При організації обліку готової продукції основним є визначення її характеру. Готова продукція за характером класифікується наступним чином (рис. 1)

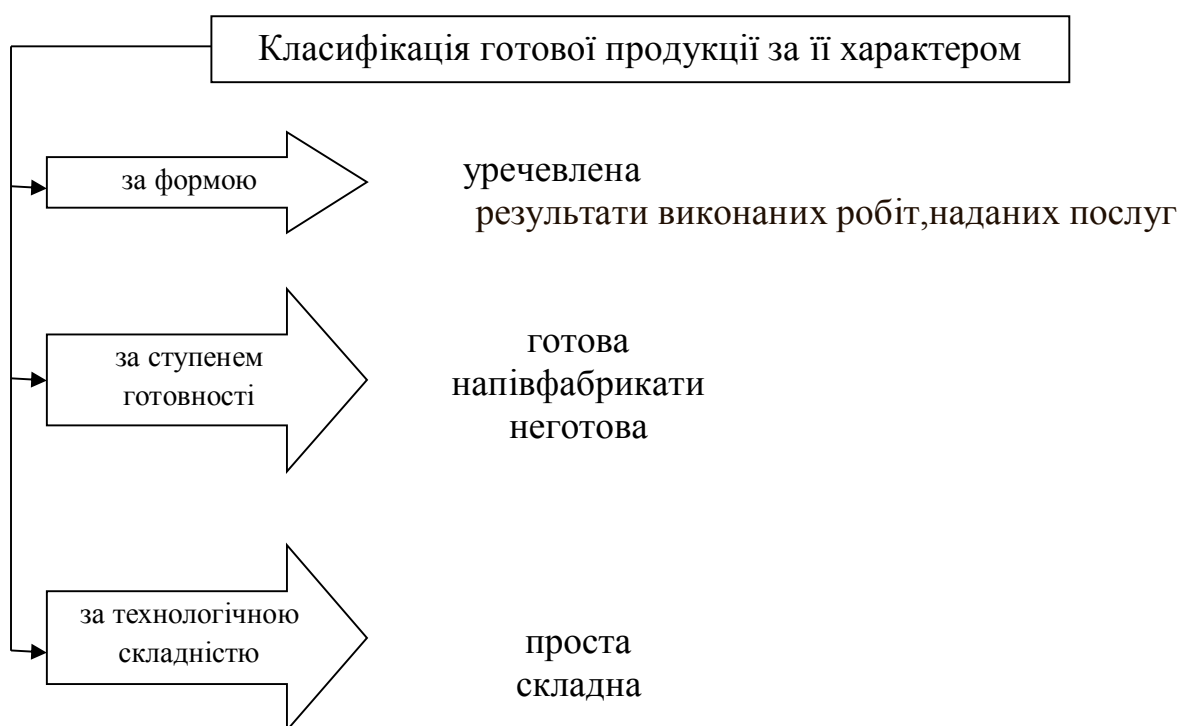

Рис. 1. Класифікація готової продукції за її характером

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати».

В бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю, яка

визначається згідно з П(С)БО 16 «Витрати». П(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції:

- 1) собівартість реалізованої продукції;
- 2) виробнича собівартість продукції

Собівартість реалізованої продукції складається з наступних витрат (рис. 2)

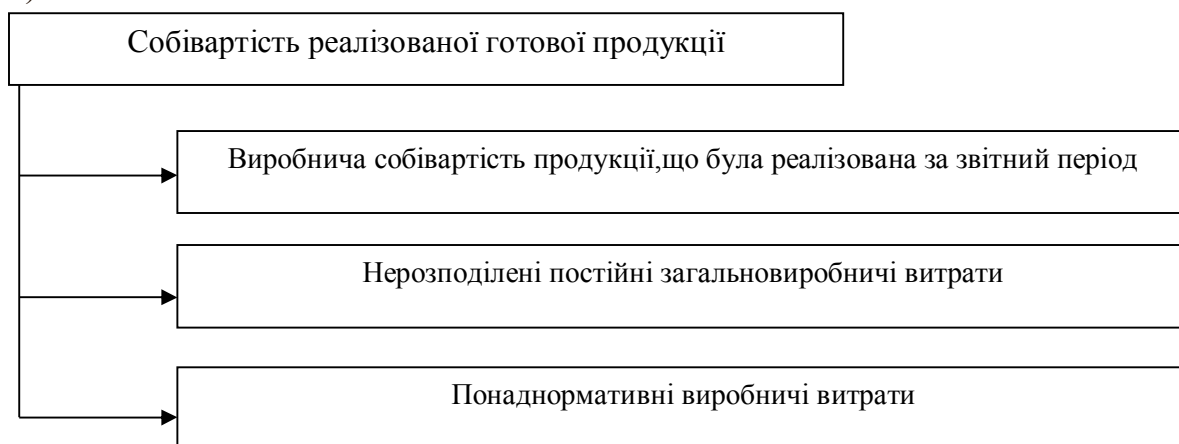

Рис. 2. Склад собівартості реалізованої готової продукції

До виробничої собівартості продукції входять наступні витрати (див. рис.3)

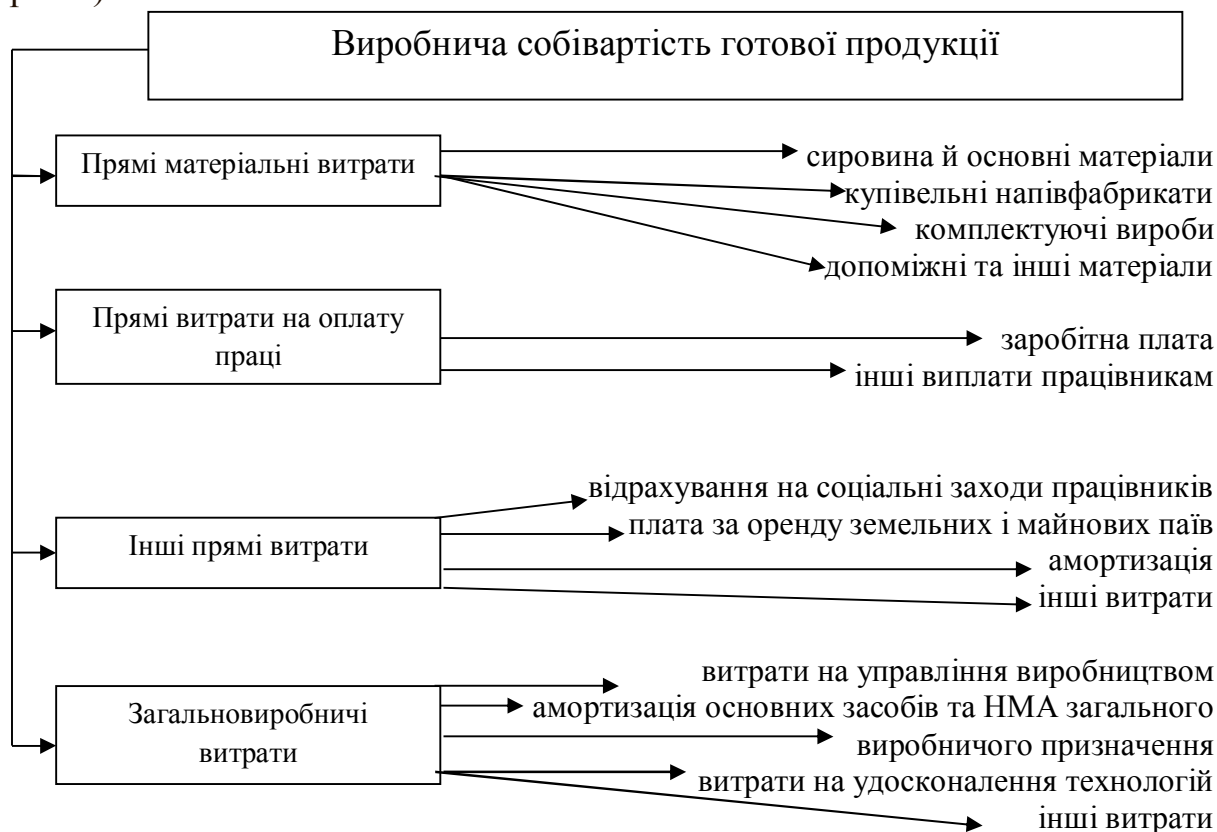

Рис. 3. Склад витрат виробничої собівартості готової продукції

Оцінка готової продукції при її продажі залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені П(С)БО 9 «Запаси».

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою – первісна вартісна (за дебетом рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції») та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за кредитом рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується: дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю.

В бухгалтерії на підставі приймально-здавальних документів складається накопичувальна відомість випуску готової продукції, дані якої використовують для контролю за виконанням завдання по обсягу виробництва і для бухгалтерських записів на рахунках синтетичного обліку.

Аналітичний облік готової продукції на підприємствах ведеться за місцями її зберігання та окремими видами у натуральних, умовно-натуральних і вартісних показниках.[7]

Для синтетичного обліку готової продукції призначено активний рахунок 26 «Готова продукція». Цей рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність та рух продукції, виготовленої підприємством.

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях або книзі складського обліку) готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом, при якому за допомогою ЕОМ кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У картках або книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

У кінці місяця за даними аналітичного обліку витрат на виробництво визначається фактична собівартість готової продукції.

Облік готової продукції включає такий комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готових виробів не тільки в цілому за звітній період, але і за коротші проміжки часу, контроль за цілісністю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям.

2. Облік при випуску готової продукції

Підприємства виробляють продукцію у відповідності із заключними договорами, розробленими плановими завданнями з асортименту, кількості і якості. Керівник підприємства, в першу чергу, повинен приділяти увагу питанням збільшення обсягу виготовленої продукції, розширення її асортименту і покращення якості, вивчаючи потреби ринку.

Основними завданнями обліку готової продукції на підприємствах в системі організації є:

- систематичний контроль за випуском готової продукції, станом її запасів і збереженням на складах, обсягом виконаних робіт та послуг;
- вчасному і правильному документуванні оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг);
- контроль за виконанням плану договорів-поставок за обсягом та асортиментом реалізованої продукції, організацією розрахунку з покупцями;
- вчасному і достовірному визначенні результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік.

Виконання цих задач залежить від ритмічності роботи підприємства, правильної організації збуту та складського господарства, вчасного документального оформлення господарських операцій.[9]

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується: дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю. Вони виписуються в двох примірниках, один з яких призначений для здавальника, а інший залишається на складі. Кількість виробів, що оприбутковуються на склад, їх вага та обсяг вимірюються, підраховуються і, при необхідності, зважуються.

Для обліку випуску готових виробів з виробництва бухгалтерія складає відомість випуску готової продукції, зданої на склади підприємства, в натуральному і вартісному вираженні. Дані цієї відомості використовують для контролю за виконанням завдання по обсягу виробництва і для бухгалтерських записів на рахунках синтетичного обліку.

Накопичувальні відомості випуску готової продукції (в натуральному і вартісному вираженні) і накопичувальні відомості відвантаженої продукції заповнюються на підставі первинних документів протягом місяця.

Ціна проставляється на підставі номенклатури-цінника, наявність якого є однією з важливих умов організації обліку готової продукції. В ньому вказується вид кожного виробу, його відмінні ознаки (модель, артикул, марка, фасон тощо), привласнений йому код, сукупний номенклатурний номер, що закріплюється на весь час виробництва і збуту продукції на даному підприємстві, та облікові ціни.

При використанні ЕОМ в бухгалтерському обліку, крім номенклатури-цінника, розробляється комплекс довідників продукції, яка оподатковується і та не оподатковується різними видами податків, довідники середньо кварталної та середньорічної собівартості, платників та вантажоодержувачів. У вигляді довідників формалізуються і способи визначення суми рахунку за продукцію, відвантажену на внутрішній ринок та на експорт. В довідниках зазначається найменування виробу, коди видів товарної продукції, вироби та змінні параметри (ціна, собівартість, ставки податків тощо[14]. В залежності від виду випуску готової продукції з виробництва оформлюється та відображається в обліку по-різному. Якщо продукція має речовий характер (виріб), то це означає, що її потрібно передати на склад.

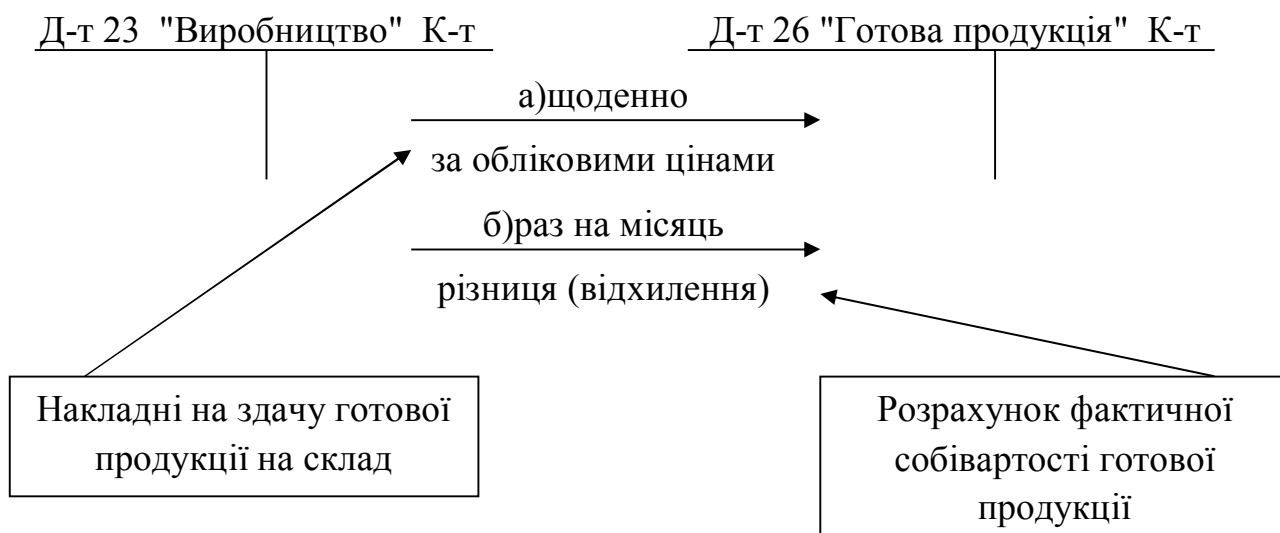

Рис. 4. Облік випуску готової продукції, що здається на склад і має кількісні та якісні характеристики

Якщо продукція не має натуральних параметрів – робота (ремонт) або послуга (транспортні послуги), – то в бухгалтерському обліку випуск рівнозначний передачі продукції замовнику, і тому факт випуску відображається в бухгалтерському обліку таким чином, як показано на рис.5.

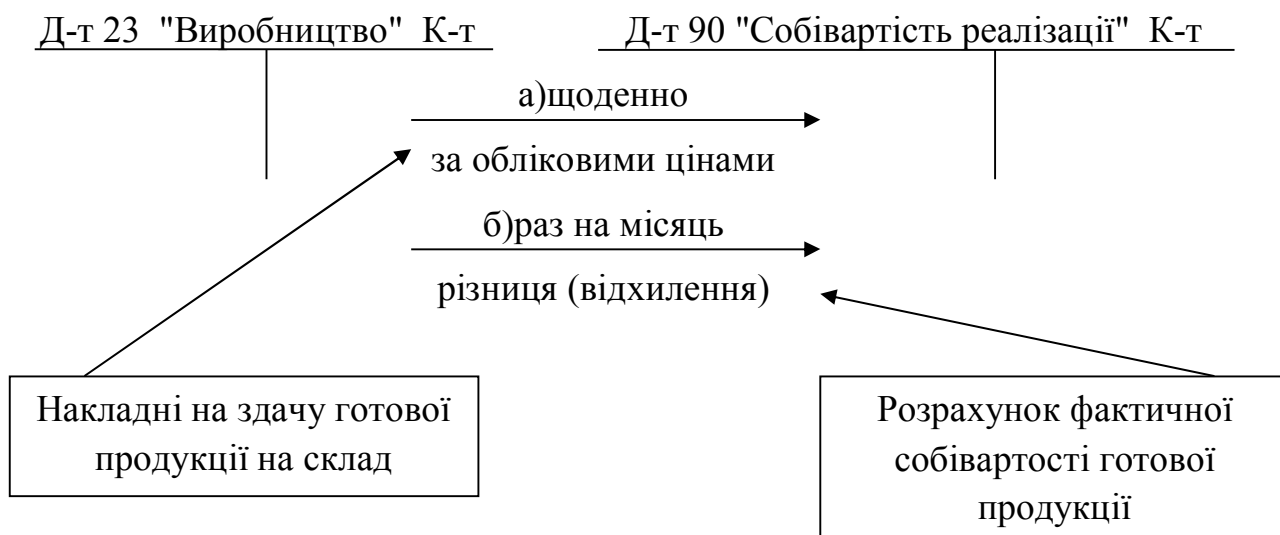

Рис. 5. Облік випуску готової продукції, що не здається на склад і не має кількісних та якісних характеристик

Коли продукція є унікальною (пароплав, будинок тощо), то відповідний випуск (передача замовнику) оформлюється документами і відображається записом, наведеним на рис. 6.

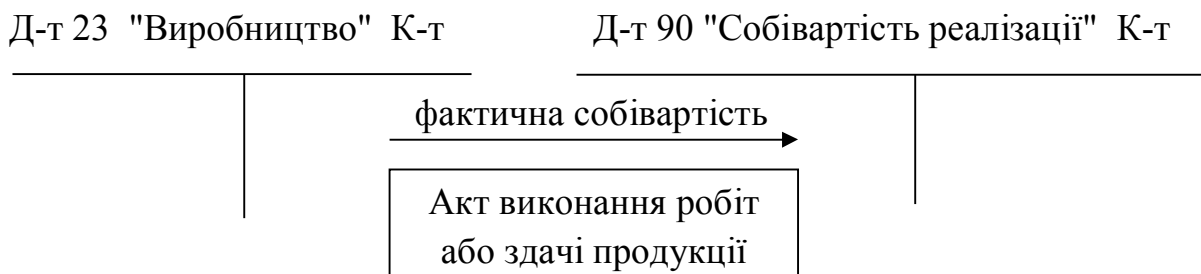

Рис. 6. Облік випуску готової продукції, яка не здається на склад

Відпуск (відвантаження) продукції покупцю оформлюється видатковими накладними, приймально-здавальними актами із зазначенням номера накладної і дати оформлення, номера і дати договору з замовником, назви та реквізитів замовника, одиниць виміру, кількості, оптової ціни і вартості.

Для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства використовується рахунок 26 "Готова продукція".

До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам. Вироблена готова продукція зараховується на баланс за первісною вартістю.

За дебетом рахунку 26 "Готова продукція" відображається надходження готової продукції з власного виробництва.

Продукція сільськогосподарського виробництва поточного року обліковується за плановою собівартістю, яку в кінці звітної періоду доводять до фактичної собівартості. Підприємства, які не обчислюють собівартість продукції, наприклад фермерські господарства, беруть її на

облік за поточними (діючими на момент складання звітності) цінами.

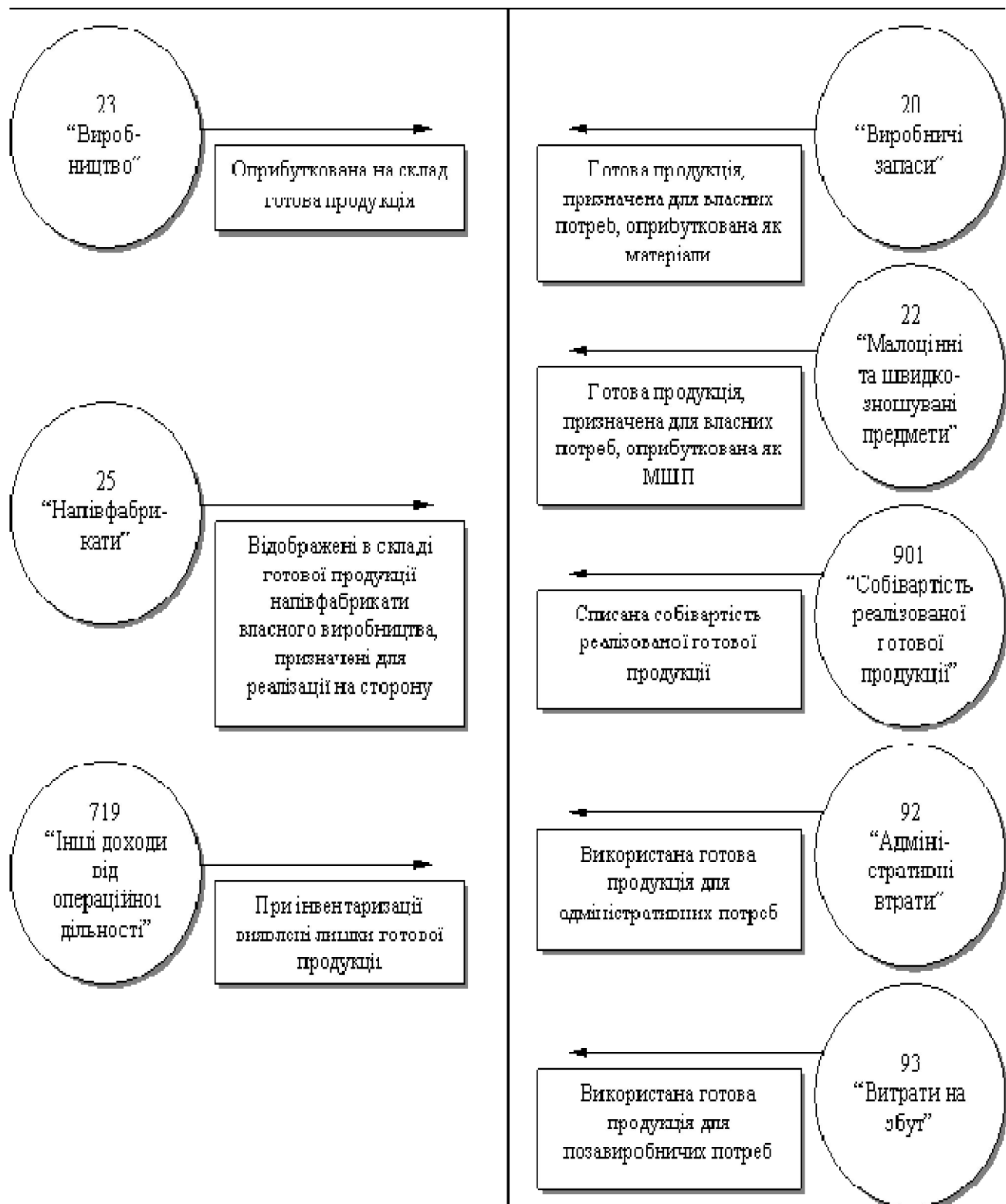

Рис. 7. Основні операції з руху готової продукції

При списанні готової продукції з рахунку 26 "Готова продукція" сума відхилень фактичної виробничої собівартості від вартості за обліковими цінами, що відноситься до цієї продукції, визначається у відсотку, який обчислюється як відношення відхилень на залишок готової продукції на початок місяця та відхилень по продукції, яка здана на склад протягом місяця, до вартості продукції за обліковими цінами.

Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, що відноситься до реалізованої продукції, відображається за кредитом рахунку 26 "Готова продукція" і дебетом відповідних рахунків.

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції.

Для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух сільськогосподарської продукції використовується рахунок 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва" .

Різниця між фактичною і плановою собівартістю готової продукції, яка виявляється в кінці року, відноситься пропорційно на рахунок продукції і на інші рахунки, на які ця продукція була списана протягом року.

На цьому рахунку обліковують продукцію, одержану від власних рослинницьких, тваринницьких та промислових підрозділів підприємства, яка призначена для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання продукцію, яка призначена для споживання в тваринницьких підрозділах як корми або для виробництва кормів у кормоцехах; продукцію, яка вирощена для годівлі худоби, наприклад зелену масу, корм, плоди тощо, а також побічну продукцію та відходи, одержані при доведенні товарної продукції та насіння до належних кондицій; насіння та посадкового матеріалу, включаючи саджанці, призначені для закладання та ремонту власних насаджень.[11]

Аналітичний облік продукції сільськогосподарського виробництва ведеться за видами продукції.

На рахунку 28 "Товари" ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, що надійшли на підприємство з метою продажу. Цей рахунок використовують в основному збутові, торгові та заготівельні підприємства і організації, а також підприємства громадського харчування.

На промислових та інших виробничих підприємствах рахунок 28 "Товари" застосовується для обліку будь-яких виробів матеріалів, продуктів, які спеціально придбані для продажу, або тоді, коли вартість матеріальних цінностей, що придбані для комплектування на промислових підприємствах, не включається до собівартості готової продукції, що виробляється на цьому підприємстві, а підлягає відшкодуванню покупцями окремо.

3. Відображення операцій з реалізації продукції в системі рахунків бухгалтерського обліку

Облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань по випуску продукції згідно договірному асортименту на всіх стадіях її руху; зберіганням готової продукції за обсягом, асортиментом та якістю (в місцях складування і в дорозі); своєчасною випискою документів на відвантаження; поданням розрахункових документів покупцям та контроль своєчасного здійснення платежів; використанням матеріальних і фінансових ресурсів за допомогою складання планових і фактичних калькуляцій собівартості продукції. [1]

Побудова обліку готової продукції можлива за різними варіантами. Продукція, яка має кількісні, якісні та вартісні характеристики, може бути здана на склад, а звідти відбуватиметься її відвантаження та реалізація. Водночас можливий інший підхід (здебільшого на малих підприємствах, фермерських господарствах тощо), коли готова продукція не передається на склад, а нагромаджується безпосередньо в цехах, звідки її відвантажують або передають покупцеві та реалізують.

Продукція, яка не має кількісних характеристик, – робота, послуга (посередництво) або великогабаритні вироби - безпосередньо передається з виробництва покупцеві (замовникові).

Якщо облік готової продукції ведеться за обліковими цінами, то по закінченні звітного періоду, після визначення фактичної собівартості готової продукції, записи по випуску і відвантаженню коригуються на суму відхилень фактичної собівартості від її вартості за обліковими цінами шляхом їх співставлення. Від'ємна сума відхилень фіксується методом червоного сторно, додатна – звичайним записом.

Для правильного визначення фактичної собівартості готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг доцільно на кінець звітного періоду визначати залишки незавершеного виробництва. Вони,

відображаються по дебету рахунку 23 "Виробництво". Етапи та порядок ведення обліку готової продукції представлено за допомогою рис 8.

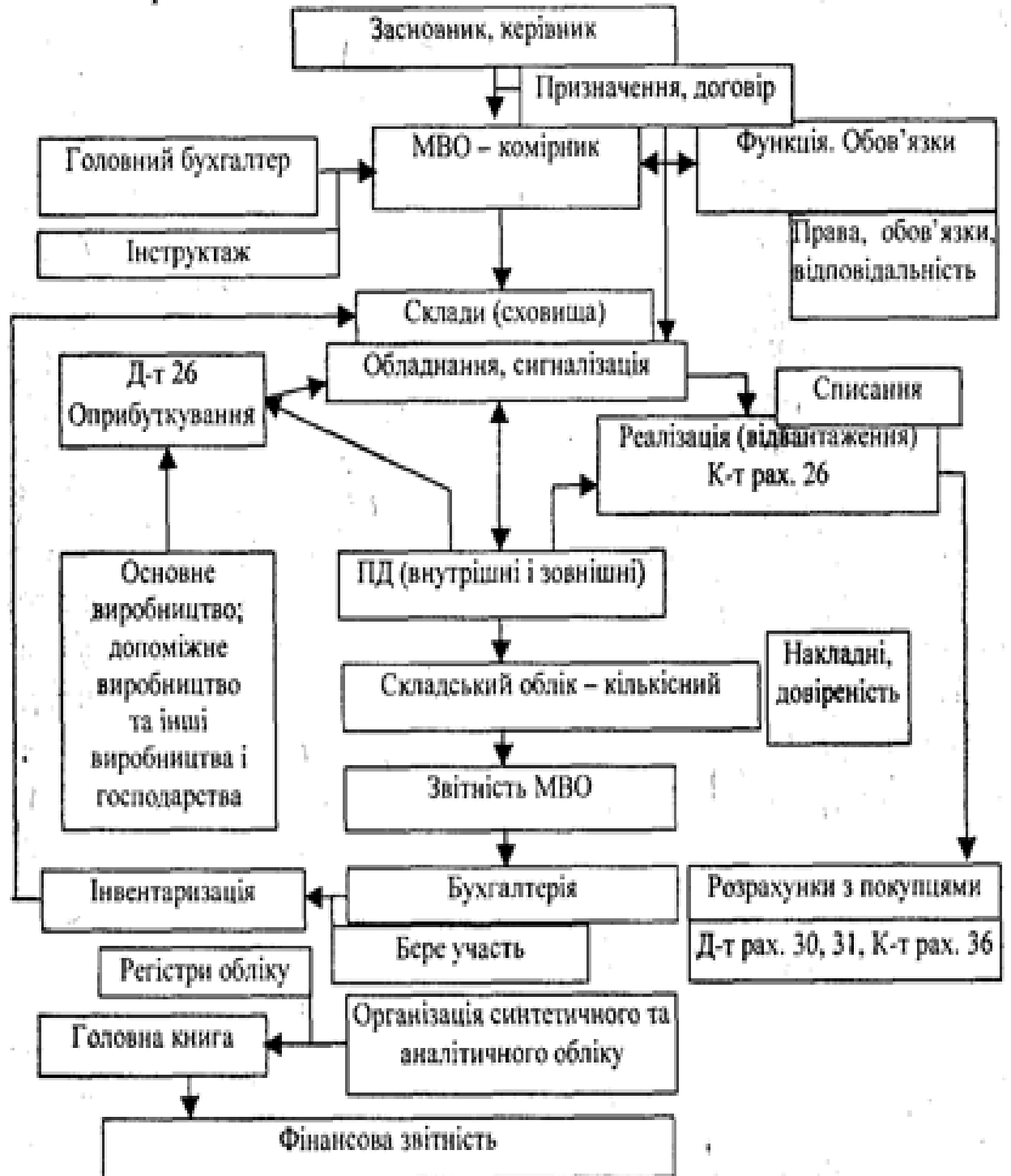

Рис.8 Загальна схема бухгалтерського обліку готової продукції

Таблиця 1

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Оприбуткована на склад готова продукція	26 "Готова продукція"	23 "Виробництво"
2	Відображені в складі готової продукції напівфабрикати власного виробництва, призначені для реалізації на сторону	26 "Готова продукція"	25 "Напівфабрикати"
3	При інвентаризації виявлені лишки готової продукції	26 "Готова продукція"	719 "Інші доходи від операційної діяльності"
4	Готова продукція, призначена для власних потреб, оприбуткована як матеріали	20 "Виробничі запаси"	26 "Готова продукція"
5	Готова продукція призначена для власних потреб, оприбуткована як МШП	22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"	26 "Готова продукція"

6	Використана готова продукція для внутрішніх потреб цехів; повернена готова продукція в цех для оздоблення	23 "Виробництво"	26 "Готова продукція"
7	Недостача, виявлена при інвентаризації готової продукції, віднесена на винну особу	375 Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	26 "Готова продукція"
8	Списана на фінансові результати первісна вартість готової продукції (у випадку, коли підприємства для узагальнення інформації про витрати застосовують тільки рахунки класу 8)	791 "Результат основної діяльності"	26 "Готова продукція"
9	Списана собівартість реалізованої готової продукції	901 "Собівартість реалізованої готової продукції"	26 "Готова продукція"
10	Використана готова продукція для адміністративних потреб	92 "Адміністративні витрати"	26 "Готова продукція"
11	Використана готова	93 "Витрати на	26 "Готова

	продукція для позавиробничих потреб	збут"	продукція"
12	Списана вартість готової продукції, використаної для досліджень, яка здійснює підприємство	941 "Витрати на дослідження і розробки"	26 "Готова продукція"
13	Списані витрати, пов'язані із знеціненням (уцінкою) готової продукції	946 "Втрати від знецінення запасів"	26 "Готова продукція"
14	Списана нестача готової продукції, яка виявлена в процесі її збереження та реалізації, якщо на час установлення нестачі винуватця не встановлено (одночасно сума такої нестачі відображається на позабалансовому рахунку 07)	947 "Нестачі і втрати від псування цінностей"	26 "Готова продукція"

4. Аудит готової продукції на підприємстві

Як стверджує Миронова Ю., такий вид контролю як аудит – перевірка показників звітності та даних бухгалтерського обліку певного суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки про її достовірність. Існують різні прийоми, характерні для фахівців різних областей знань, якими можуть користатися аудитори, застосовуючи їх у залежності від поставленої задачі. Знання специфіки діяльності визначеної організації в сполученні з прийомами, обраними правильно й у визначеній послідовності, дозволяють аудиторам більш ефективно проводити перевірки.

Методи перевірки прийняті підрозділяти на дві групи: *методи фактичної перевірки; методи документальної перевірки*. До основних методів фактичної перевірки, якими можуть користатися аудитори, виходячи з права самостійно визначати форми і методи перевірки, керуючись вимогами нормативних актів і умов договору з суб'єктом чи змісту доручення державних органів, відносяться:

- огляд;
- обстеження;
- інвентаризація;
- контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво;
- лабораторний аналіз якості матеріалів, товарів, сировини і готової продукції;
- експертна оцінка;
- опитування;
- перевірка обсягів виконаних робіт.

Огляд. За допомогою цього методу можна з'ясувати, наприклад, умови збереження майна, документів; стан виробничих, складських торгових приміщень. Огляду піддають різноманітні об'єкти: територію,

місця збереження матеріальних активів, документів, виробниче і торгове устаткування, готову продукцію, контрольно-касові машини. У процесі огляду можуть бути виявлені докази, що свідчать про порушення чи зловживання.

Обстеження. Обстеження являє собою як би продовження огляду, але з одночасним ознайомленням з документами як нормативними, так і виправдувальними; з одержанням пояснень від відповідальних осіб. Ефективні результати дає обстеження при перевірках технології виробництва продукції в цехах, порядку прийому, збереження, відпуску і реалізації продукції, товарів.

Інвентаризація. Відповідно до закону України "Про бухгалтерський облік" підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію майна і зобов'язань, у ході якої необхідно перевіряти і документально підтверджувати їхню наявність, стан і оцінку. Основними цілями інвентаризації відповідно до Методичних указівок по інвентаризації майна і фінансових зобов'язань є:

- виявлення фактичної наявності майна;
- зіставлення фактичної наявності майна з даними бухгалтерського обліку;
- перевірка повноти відображення в обліку зобов'язань.

Інвентаризація є найбільш ефективним методом фактичної перевірки вірогідності показників балансу, що є складовою частиною бухгалтерської звітності. Однак підприємства, що підлягають обов'язковому аудиту відповідно до законодавства України, повинні включити до складу бухгалтерської звітності й аудиторський висновок. Безумовно, позитивний висновок аудиторської організації буде означати, що звітність у всіх істотних аспектах відбиває активи і пасиви на звітну дату, виходячи з нормативного акта, що регулює бухгалтерський облік і звітність. Різновидом вибіркової інвентаризації є контрольні перевірки з

метою визначення правильності включення інвентаризаційною комісією в опис фактичних залишків матеріалів, коштів, товарів і іншого майна. До порядку проведення інвентаризації пред'являються визначені вимоги. Відсутність хоча б одного члена комісії при проведенні інвентаризації може служити підставою для визнання її результатів недійсними. Дуже важливо, щоб до документів, що представляються для оформлення опису нестачі цінностей і псування понад норми природного збитку, були обов'язково прикладені рішення слідчих чи судових органів, що підтверджують відсутність винних осіб або відмовлення на стягнення збитку з винних осіб, або висновок про факт псування цінностей, отриманий від відділу технічного контролю чи відповідних спеціалізованих організацій (інспекцій по якості й ін.).

Контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво застосовують у тих випадках, коли необхідно установити фактичні витрати сировини чи матеріалів на виробництві, вихід напівфабрикатів, готової продукції, кількість відходів. Застосовують його і для перевірки діючих чи тих, що раніше діяли на підприємстві норм витрат сировини і матеріалів, технологічного процесу, продуктивності устаткування і т.п. Для цього проводять відповідний виробничий експеримент (наприклад, виготовлення зразків виробів, випічка кулінарної продукції й ін.).

Перед контрольним запуском сировини у виробництво варто визначити, по яких видах продукції, що випускається, буде проведений експеримент. При цьому враховуються претензії до якості виробів чи відомості про перевитрату по окремих видах матеріалів, завищених нормах і т.д. Якщо експериментом ставлять на меті перевірити фактичне виробництво готової продукції, то необхідно, щоб експериментальне виробництво здійснювалося в тих же умовах, у тім же порядку, у якому воно здійснювалося раніше. Якщо буде встановлено, що характер і умови

виробництва не змінилися, то в якості контрольного може бути прийнятий будь-який черговий запуск сировини у виробництво.

Завдяки експерименту уточнюються норми, підсилюється контроль за списанням фактичної витрати сировини і виходом продукції. Крім того, можуть бути виявлені недоліки в нормуванні і технології виробництва, перекручування в якісних показниках продукції й інші порушення.

Лабораторний аналіз якості матеріалів, товарів, сировини і готової продукції. Використання даного методу дає можливість контролювати якість матеріалів, що надходять, товарів, сировини, а також готової продукції і напівфабрикатів; дозволяє виявити факти використання некондиційної сировини, недотримання норм витрати. Ці й інші факти можуть свідчити, наприклад, про порушення технологічного режиму, установлених норм і т.д. Аналіз може проводитися відділом технічного контролю чи відповідними спеціалізованими організаціями (інспекцією по якості й ін.).

Вилучення проб (зразків) для лабораторного аналізу повинне вироблятися відповідно до інструкцій про порядок інспектування підприємств визначених галузей народного господарства.

Експертна оцінка об'єктів перевірки буває необхідна при дослідженні спеціальних питань. Може бути використана робота оцінювача, інженера, геолога, актуарія і (чи) іншого експерта. Експерт, роботу якого аудиторська організація використовує при проведенні аудита, повинний мати:

- відповідну кваліфікацію, як правило, підтверджену відповідними документами (кваліфікаційний атестат, ліцензія, диплом і т.п.);
- відповідний досвід і репутацію в області визначених знань, підтверджену, як правило, відкликами, рекомендаціями, публікаціями і т.п.

Аудитору також необхідно дослідити контрольні процедури, такі як:

- наявність внутрішніх інструкцій;
- посібників і реальність їхнього застосування,
- поділ обов'язків,
- методи складання документації і записів,
- схеми документообігу (бажано узагальнити побільше виправдувальних документів),

Аудит готової продукції можна поділити на чотири етапи: - *аудит обліку готової продукції, аудит неврахованої продукції, аудит обліку відвантаження і реалізації готової продукції та аудит обліку витрат на продаж*. Розглянемо більш детально кожен з цих етапів.

Щодо аудиту обліку випуску готової продукції, існує шість основних способів оцінки готової продукції:

1. *По фактичній виробничій собівартості*. Цей спосіб використовується порівняно рідко, в основному на підприємствах індивідуального виробництва, що випускають велике унікальне устаткування і транспортні засоби. Може застосовуватися на підприємствах з обмеженої номенклатурної масової продукції.

2. *По неповній (скороченій) виробничій собівартості продукції*. У цьому випадку собівартість продукції визначається по фактичних витратах без загальногосподарських витрат.

3. *За оптовими цінами реалізації*. Оптові ціни застосовуються як облікові ціни. Відхилення фактичної собівартості продукції враховуються на окремому аналітичному рахунку. При стійких оптових цінах цей варіант оцінки продукції є найпоширенішим, оскільки він дозволяє зіставляти оцінку продукції в поточному обліку і звітності, що важливо для контролю за правильним визначенням товарного випуску. При значному коливанні рівня оптових цін даний спосіб утрачає свої переваги.

4. *По плановій (нормативній) виробничій собівартості*, що виступає в якості твердої облікової ціни. При цьому способі обумовлюється необхідність окремого обліку відхилень фактичної виробничої собівартості продукції від планової чи нормативної. Достоїнство даного способу оцінки готової продукції полягає в забезпеченні єдності оцінки в плануванні обліку. Однак якщо планова чи нормативна собівартість продукції змінюється часто, то оцінка залишків готової продукції ускладнюється. Варіантом цього способу оцінки готової продукції є оцінка по скороченій плановій виробничій собівартості.

5. *По вільних відпускних цінах і тарифам, збільшеним на суму податку на додану вартість*. Цей спосіб використовується при виконанні одиничних замовлень і робіт.

6. *По вільних ринкових цінах*. Цей варіант оцінки застосовується для обліку товарів, реалізованих через роздрібну мережу.

Аудитору необхідно перевірити:

- правильність і своєчасність оформлення документів на здачу продукції з виробництва на склад;
- правильність відображення в бухгалтерському обліку операцій, зв'язаних з випуском готової продукції;
- правильність визначення виробничої собівартості готової продукції по видах видань і замовленням;
- правильність розрахунків і списання сум відхилень фактичної собівартості від планової;
- правильність складання бухгалтерських проводок по обліку випуску готової продукції (робіт, послуг);
- відповідність записів аналітичного і синтетичного обліку по балансових записах рахунка *"Готова продукція"* записам у головній книзі і балансі;

- правильність оцінки готової продукції.

У випадку якщо продукція не оформляється приймально-здавальними документами цеху чи складу підприємства і не відбивається в бухгалтерському обліку, виникає неврахована продукція.

Заниження оцінки продукції дає можливість посадовим і матеріально відповідальним особам підприємств і торгових організацій вилучати частину виторгу, що складає різницю між продажною і заниженою в обліку вартості продукції.

Оскільки неврахована продукція не відбивається в бухгалтерських документах, у багатьох випадках її наявність визначається на підставі документації, що відбиває технологічні процеси виробництва цієї продукції (документи на виплату заробітної плати, дані оперативного обліку про закладку сировини і випуск готової продукції й ін.), а також підтверджуючий вивіз продукції з підприємства (пропуски, рахунки-фактури, накладні й ін.).

В окремих випадках неврахована продукція може бути виявлена шляхом звірення (зіставлення) документів, що відбивають одержання продукції: документальних даних складів і цехів - виробників продукції; даних інвентаризацій готової продукції в цехах і на складах підприємств - з обліковими даними на день проведення таких інвентаризацій і т.п.

При перевірці аудитор повинний вивчити всю документацію, що дозволяє зробити висновок про наявність чи про відсутність випадків випуску і реалізації неврахованої продукції.

При визначенні наявності матеріального збитку аудитор повинний мати на увазі, що виробництво продукції з неврахованих надлишків сировини і матеріалів не дає достатньої підстави для твердження про наявність матеріального збитку. Ця продукція може виявитися на складі підприємства. Матеріальний збиток буде мати місце лише в тому випадку,

якщо неврахованої продукції в наявності не виявиться, тобто вона була вивезена з підприємства без відображення в обліку.

Для установлення факту випуску неврахованої продукції користаються різними способами аналізу і перевірки документів. До них, зокрема , відносяться зіставлення даних інвентаризацій складів готової продукції підприємства і даних обліку в місцях збереження (виявлення при цьому надлишків продукції власного виробництва, утворення яких за рахунок недовантаження споживачам виключається, підтверджує, що вся продукція на підприємстві враховується, якщо при цьому відсутні помилки в обліку); звірення документів, що підтверджують вивіз з підприємства готової продукції (товарно-транспортні накладні, пропуски, дорожні листи, залізничні й інші документи), з документами бухгалтерського й оперативного обліку продукції на складах. У результаті такого звірення можуть установлюватися випадки вивозу не оприбуткованої по складу продукції, що у витратах не була списана й у нестачі не виявилася.

Однак, у тих випадках, коли документально підтверджується вивіз неврахованої продукції з підприємства, що випускало таку продукцію в масовому порядку і сировини, що мало для цього запаси і матеріали, аудитор повинний визначити матеріальний збиток у розмірі вартості вивезеної неврахованої продукції.

Готова продукція - це вироби і напівфабрикати, що відповідають діючим стандартам чи затвердженим технічним умовам, прийняті на склад чи замовником. Під відвантаженою продукцією розуміють продукцію і послуги, платіжні документи які здані постачальником у банк, але не оплачені покупцями. Реалізація продукції (робіт, послуг) може проводитися за наступними цінами: по вільних відпускних цінах і тарифам, збільшеним на суму ПДВ; по державних регульованих оптових

цінах і тарифам, збільшеним на суму ПДВ; по державним регульованим роздрібним цінам і тарифам, що включають ПДВ.

Аудитору необхідно перевірити:

- чи укладені договори на постачання готової продукції і правильність їхнього оформлення;
- чи правильно оформлені документи на відвантаження продукції;
- чи правильно оформлені ціни на відвантажену продукцію;
- чи правильно установлені відпускні ціни з урахуванням оплати витрат по доставці продукції від постачальника до покупця відповідно до укладеного договору постачання;
- чи вчасно пред'являлися в банк платіжні вимоги-доручення за відвантажену продукцію;
- чи правильно оформлені документи по відпуску продукції, якщо продукція відпускається безпосередньо зі складу постачальника;
- чи правильно організований складський облік готової продукції;
- чи правильно ведеться аналітичний і синтетичний облік відвантаження і реалізації продукції.

Витрати, зв'язані з продажем продукції, товарів, робіт і послуг, враховуються на рахунку "*Витрати на збут*". До них відносяться: витрати на упакування виробів на складах готової продукції; витрати по доставці продукції на станцію відправлення, навантаженню у вагони, судна, автомобілі й інші транспортні засоби; комісійні збори і відрахування, що сплачуються збутовим і іншим посередницьким організаціям; витрати на рекламу; витрати на представницькі витрати й інші аналогічні по призначенню витрати.

Аудитору необхідно перевірити:

- правильність включення витрат до складу витрат на збут;
- дотримання встановлених нормативів витрат на рекламу (при перевищенні встановлених нормативів витрат на рекламу оподатковуваний прибуток повинний бути збільшений на суму перевищення);
- дотримання основних положень по облік тари на підприємствах, а саме, правильне і своєчасне документальне відображення операцій по заготовлянню, надходженню і відпуску тари на складах, у цехах, ділянках і інших місцях її збереження;
- правильність ведення аналітичного обліку по рахунку *"Витрати на збут"* і відомості;
- правильність складання бухгалтерських проводок по операціях з тарою;
- правильність відображення в бухгалтерському обліку товарообмінних операцій чи операцій, здійснюваних на бартерній основі;
- відповідність записів синтетичного й аналітичного обліку записам у головній книзі (при журнально-ордерній формі обліку) і балансі.

5. Шляхи удосконалення обліку готової продукції

Облік готової продукції здійснюється на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції; документів, що засвідчують якість. З використанням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів. Виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція».

Цей документ характеризує інформацію щодо оборотів і залишків готової продукції [2, с. 651].

Однак, на мою думку, цього недостатньо, тому доцільно на підставі первинних документів складати реєстри документів з реалізації готової продукції. Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями та замовниками.

Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

Для виявлення шляхів вирішення проблем формування виробничої собівартості, обліку готової продукції та її реалізації доцільно розглянути різні точки зору в області бухгалтерського обліку. Одне з актуальних питань обліку виробничих запасів, калькулювання собівартості продукції й пов'язаного з ним ціноутворення – облік і розподіл загальновиробничих витрат.

Формування виробничої собівартості продукції в бухгалтерському обліку здійснюється на підставі П(С)БО 16, Інструкції до Плану рахунків та Методичних рекомендацій [5].

Останнім часом ця проблема стала ще більш актуальною, тому що існує протиріччя між Податковим кодексом та П(С)БО. Якщо порівняти склад загальновиробничих витрат згідно з цими двома системами обліку,

можна побачити, що існують незначні відмінності між деякими пунктами витрат, які входять до загальновиробничих. Це може викликати труднощі при формуванні собівартості, незважаючи на те, що дотримуючись змін, внесених до Податкового кодексу України, загальновиробничі витрати входять до собівартості виготовленої та реалізованої продукції. Але незважаючи на це, підприємства повинні й надалі надавати детальний зміст змінних та постійних загальновиробничих витрат, щоб полегшити прийняття рішення щодо відображення цих витрат в бухгалтерському та податковому обліку.

На мою думку, доцільно показувати інформацію про зміни у формуванні собівартості в бухгалтерському обліку з метою більш точного віднесення витрат до її складу і всебічного контролю за процесом виробництва продукції.

Одночасно, з метою підвищення ефективності виробництва підприємства повинні, як і раніше, активно вести управлінський облік. Для цього необхідно насамперед визначити номенклатуру витрат для планування й обліку конкретного цеху, ділянки; розробити методику підрахунку й оцінки залишків незавершеного виробництва, а також порядок визначення результатів господарської діяльності.

Удосконалення бухгалтерського обліку собівартості продукції вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, обґрунтування оптимальних рішень, що не суперечать міжнародним стандартам.

Також існує проблема в обліку готової продукції стосовно плати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги. Підприємству необхідно знати, які юридичні засоби використовувати для отримання своїх грошей, як правильно організувати роботу зі стягнення дебіторської заборгованості [3].

Висновки

Отже, до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику (покупцю) згідно з діючим порядком прийняття продукції. Продукція є результатом виробництва. Всі елементи виробничого процесу – сировина, матеріали, які перебувають на різних його стадіях – утворюють незавершене виробництво.

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується: дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю. Вони виписуються в двох примірниках, один з яких призначений для здавальника, а інший залишається на складі. Кількість виробів, що оприбутковуються на склад, їх вага та обсяг вимірюються, підраховуються і, при необхідності, зважуються.

Для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства використовується рахунок 26 "Готова продукція". За дебетом рахунку 26 "Готова продукція" відображається надходження готової продукції з власного виробництва. При списанні готової продукції з рахунку 26 "Готова продукція" сума відхилень фактичної виробничої собівартості від вартості за обліковими цінами, що відноситься до цієї продукції, визначається у відсотку, який обчислюється як відношення відхилень на залишок готової продукції на початок місяця та відхилень по продукції, яка здана на склад протягом місяця, до вартості продукції за обліковими цінами. Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, що відноситься до

реалізованої продукції, відображається за кредитом рахунку 26 "Готова продукція" і дебетом відповідних рахунків.

Отже, сьогодні однією з складових ефективної організації обліку наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції.

Результати дослідження з організації обліку готової продукції свідчать про те, що існує ряд проблем, які впливають на організацію ведення обліку готової продукції. [6]

Вирішення досліджених проблем дозволить ефективно здійснювати бухгалтерський облік готової продукції та її собівартості, підвищить ефективність виробництва, і тим самим підтримає конкурентоспроможність виробленої продукції, нарощуючи економічний потенціал підприємства.

Список використаних джерел

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для вузів. К.: Либідь, 2010. – 692 с.
2. Бухгалтерський облік та оподаткування : [навч. посібник / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського]. – Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. – 1112 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для вузів / за ред. Ф.Ф. Бутинця]. – 7-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2010. – 831 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для вузів / За ред. Ф.Ф. Бутинця. 2-е вид. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 608 с.
5. Голов С. Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. – К.: Лібра, 2009. – 840с.
6. Голов С.Ф. Чи перешкоджає П(С)БО 16 «Витрати» економічній роботі на підприємстві / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 5. – С. 3–10.
7. Горицкая Н.Г. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность в Украине с 2011 года. – К.: Либідь, 2013. – 567 с.
8. Грабова Н.Н. Добровський В.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях, 2011: Учеб. пособ. для вузов / Под ред. Н.В. Кужельного. – К.: А.С.К., 2011. – 624 с.
9. Лежненко, Л. І. Облік і аудит формування фінансових результатів (на прикладі хлібопекарних підприємств України) [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Л. І. Лежненко. — Київ, 2009. — 24 с.
10. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 476с.
11. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджено Наказом Державного комітету

промислової політики України. № 47 від 2 лютого 2001р. Державний комітет промислової політики України. Київський державний інститут економіки хімічної промисловості. – Київ, 2001. – 206с..

12. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/big/text/574/pg1.htm>

13. Наказ Міністерства фінансів України 318 від 31.12.99. // Главбух. – 2000. - №12/1 – С. 20 – 23.

14. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua

15. Організація бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець О.В. Олійник М.М. Шигун, С.М. Шулепова. Житомир: ПП «РУТА» 2010 р. – 576с.

16. Поливна, Л. А. Облік і аналіз фінансових результатів підприємств роздрібною торгівлі [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Л. А. Поливна. — Київ, 2010. — 23 с.

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Міністерства фінансів України 237 від 08.10.99. // Главбух. – 2000. – №12/1 – С. 35 – 36.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України 246 від 20.10.99. // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. – № 11. – С. 9 – 11.

20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України : затв. Верховною Радою 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами

та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> Інструкція про застосування плану рахунків, активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 26.09.2011 р. №1204). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

21. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. № 1706.

22. Пушкар М. С. Розробка систем обліку: навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 198с.

23. Сопко В., Завгородний В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. – К.: КНЕУ, 2010. – 453 с.

24. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2009. – 444 с.